

Photo credit (The photo has been edited): Morgue File (free image) by www.morguefile.com/creative/hotblack

Kommunal strategi för studie- och yrkesvägledning

Vägledning framåt

INNEHÅLL

Vägledning framåt.....	3
Rustade individer för ett föränderligt samhälle.....	3
Skolans roll i elevernas karriärval	3
Huvudmannens ansvar.....	3
Samverkan ur ett helhetsperspektiv	3
Tydligare koppling mellan skola och samhälle.....	4
Kommunens ambition.....	4
Centrala områden att fokusera på:	4
Centrala områden att fokusera på.....	5
Studie- och yrkesvägledning ett gemensamt ansvar	5
Undervisning och vägledning ska vara sammanflätade	5
Kvalitet genom samverkan	5
Systematiskt kvalitetsarbete	6
Att arbeta med studie- och yrkesvägledning i skolan och undervisningen.....	8
Detta är en plan för alla medarbetare i förskolan och skolan.....	9
Studie- och yrkesvägledning är hela skolans ansvar	10
Studie- och yrkesvägledning består av två delar:.....	10
Valkompetens	10
De nationella målen för studie- och yrkesvägledning	11
Ansvar och roller i arbetet.....	11
Stöd för skolans planering av studie- och yrkesvägledning	12
A. Kartläggning	12
B. Fastställa framtida önskat läge och mål	13
C. Planering av aktiviteter	13
D. Planering, uppföljning och utvärdering	14
Uppföljning och utvärdering med barn, elever och medarbetar	14
Stöd för aktivitetsplan	15
Frågor att ställa sig inför planeringen	16
Bilaga 1 – Skolverkets BRUK-material	17
Verksamhetsform: Grundskolan	17
Verksamhetsform: Gymnasieskolan	19

VÄGLEDNING FRAMÅT

Studie- och yrkesvägledning av hög kvalitet och som hela skolan tar ett gemensamt ansvar för är en av de viktigaste nyckelstrategierna i skapandet av en skola som förbereder våra barn och unga för ett föränderligt samhälle.

Rustade individer för ett föränderligt samhälle

Skolan står inför stora utmaningar. Många elever når inte målen för sin utbildning och inom gymnasieskolan är det alltför många som inte fullföljer sina studier, alternativt gör omval som försenar inträdet på arbetsmarknaden. Samtidigt förändras arbetsmarknaden i en allt högre takt där det väntade arbetslivet ställer höga krav på flexibilitet och ett livslångt lärande. Detta medför såväl ökade krav som förväntningar på studie- och yrkesvägledningen, som ska rusta barn och unga med de kunskaper, erfarenheter och färdigheter som behövs för att de ska kunna göra medvetna framtidsval.

I Skolverkets Allmänna råd för arbete med studie- och yrkesvägledning kan man läsa, ”Att göra val inför framtiden är en ständigt pågående process. Elevens studie- och yrkesval har stor betydelse för hur livet kommer att utvecklas. Studie- och yrkesvägledning är en rättighet för eleven och skolan har ett viktigt och omfattande uppdrag att stödja eleverna i att göra väl underbyggda val. För detta ändamål krävs en verksamhet av hög kvalitet som hela skolan ansvarar för.”

Skolans roll i elevernas karriärval

I de allmänna råden understryks att skolledare, lärare och studie- och yrkesvägledare har ett gemensamt ansvar för studie- och yrkesvägledningen. Det är den gemensamma insatsen utifrån var och ens yrkesroll som skolan genom undervisning, information och vägledningssamtal kan tillgodose elevernas behov av vägledning. Genom ett sådant samarbete, där olika kompetenser och perspektiv möts, kan vi utveckla elevernas lärande, skapa motivation och öka måluppfyllelsen.

Huvudmannens ansvar

Enligt skollagen ansvarar huvudmannen för att samtliga elever i alla skolformer, med undantag för förskolan och förskoleklassen, ska ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. För att säkerställa att elevernas behov av studie- och yrkesvägledning kan tillgodoses behöver huvudmannen analysera behov, formulera mål och planera för studie- och yrkesvägledningen.

Samverkan ur ett helhetsperspektiv

Nyckelfaktorer för ett framgångsrikt arbete med studie- och yrkesvägledning och arbetslivsfrågor i skolan är *styrning, uppföljning* och *samordning*. Ett holistiskt perspektiv på studie- och yrkesvägledning med ett gemensamt ansvarstagande kräver en struktur och kan organiseras i fyra nivåer:

1. En beslutande nivå, vilken omfattar politiska företrädare, förvaltningsansvariga och skolledare.
2. En verkställande nivå som omfattar skolledare, studie- och yrkesvägledare samt lärare/pedagoger.
3. En resursnivå som främst omfattar lokalt arbetsliv och arbetsförmedling.
4. En mottagarnivå som omfattar elever och vårdnadshavare

(Källa: Skolverket, Malmö högskola, Styrning och organisation av den breda studie- och yrkesvägledningen.)

Samverkan ur ett helhetsperspektiv mellan dessa olika nivåer utgör fundamentet för ett uthålligt och allsidigt utvecklingsarbete kring studie- och yrkesvägledningen i Järfälla kommun. En viktig funktion för ett sådant utvecklingsarbete av studie- och yrkesvägledningen utgörs av ett samordningsorgan som initierar, stödjer och förankrar utvecklingsarbetet genom de olika nivåerna.

Tydligare koppling mellan skola och samhälle

Ett viktigt mål för utvecklingsarbetet är att skapa god samverkan mellan skola och det omgivande samhället. Genom att lärandet sker i ett sammanhang där det lokala arbetslivet utgör en naturlig del skapas motivation, lust och drivkraft till ett fortsatt lärande, högre måluppfyllelse och en starkare framtidstro.

Kommunens ambition

Barn- och ungdomsnämndens och kompetensnämndens vilja är att skapa en likvärdig studie- och yrkesvägledning av hög kvalitet som är tillgänglig för alla barn och unga i kommunen. Ambitionen är att de under sin skoltid får med sig de kunskaper de behöver för att kunna göra väl underbyggda studie-, yrkes- och framtidsval.

I Järfälla kommun arbetar vi aktivt för att tidigt väcka, ta tillvara och vidareutveckla barns och ungdomars intresse och kreativitet inför den egna framtiden. Här ser vi kopplingen, sambandet samt integreringen mellan undervisning och vägledning såväl de olika skolformerna som arbetslivet.

Denna strategi syftar till att bidra till detta.

Centrala områden att fokusera på:

- Studie- och yrkesvägledning ett gemensamt ansvar.
- Undervisning och vägledning ska vara sammanflätade.
- Kvalitet genom samverkan.

CENTRALA OMRÅDEN ATT FOKUSERA PÅ

Studie- och yrkesvägledning ett gemensamt ansvar

- Alla parter som pekas ut i skollagen och läroplanen ska ta gemensamt ansvar för vägledning i vid bemärkelse och tillgodose elevernas behov av vägledning.
- Kommunen och varje skolenhet ska ha tydligt satta mål för studie- och yrkesvägledningen med återrapportering till ledning. Målen har konkretiserats i arbetsplaner med en tydlig ansvarsfördelning.
- Skolledningen ska ha en god bild av nuläget när det gäller skolans studie- och yrkesvägledning. Rektor och förskolechef ska ge riktlinjer och förutsättningar för vägledningen för att garantera att den blir hela förskolans och skolans ansvar och underlättar för skolan att dra nytta av vägledningen som en måluppfyllande faktor.
- Studie- och yrkesvägledning ska ses som en funktion där alla på skolan spelar en avgörande roll.
- Studie- och yrkesvägledaren ska sprida kunskap, initiera verksamhet och stödja övriga personalgrupper genom *alla* utbildningsnivåer. Vägledarens kompetens ska användas för att *samtliga* elevers behov av vägledning ska tillgodoses.

Undervisning och vägledning ska vara sammanflätade

- Studie- och yrkesvägledning ska användas som ett kunskapsområde rörande frågor om arbetsliv och samhälle i vid mening.
- Vägledningsverksamheten ska genomföras som en kontinuerlig process på skolan, integrerat i undervisningen över tid.
- Lärarna ska ha kunskap om hur studie- och yrkesvägledning kan integreras i deras ämne.
- Vägledningen ska utgå från elevernas kartlagda behov. Det ska finnas en bredd i vägledningsaktiviteterna och personalen ska arbeta aktivt för att vidga elevers perspektiv och motverka stereotypa studie- och yrkesval.

Kvalitet genom samverkan

- Skolan ska ha strukturerade kontakter med det omgivande samhälls- och arbetslivet, med lokala arbetsgivare och med högre utbildning.
- Aktiv samverkan mellan skola och lokala arbetsgivare ska vidareutvecklas och användas för att bredda elevernas syn på yrkeslivet.
- Studie- och yrkesvägledarna i Järfälla kommun ska samverka med gemensamma metoder, verktyg och arbetsmaterial för en kvalitativ och likvärdig vägledning.
- Det ska finnas förutsättningar för samarbete och kollegialt lärande mellan vägledare och annan skolpersonal. Samarbete mellan dessa grupper ska stimuleras och nya samarbeten utvecklas. Hinder för samarbeten ska identifieras och undanröjas.

SYSTEMATISKT KVALITETSARBETE

När	Ansvar	Systematiskt kvalitetsarbete
September	Rektor	<p>Skolorna kommer att följas upp i sina måluppfyllelse- och analysrapporter. (MAR).</p> <p>Centralt i arbetet är:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tillgång till personal med sådan kompetens så att elevernas behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. • Enheterna tillgodoser varje elevs behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet. • Rektorn tar sitt ansvar för att studie- och yrkesvägledning genomförs som en kontinuerlig och integrerad del av utbildningen samt genom information och vägledning inför val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning. • Huvudmannen har god kännedom om målen för studie- och yrkesvägledningen och tar ansvar för att den genomförs i enlighet med målen.
Mars	Förvaltningsledning	Gymnasieskolans arbete med studie- och yrkesvägledning följs även upp genom frågor i de elevenkäter som årligen genomförs i åk 2 på gymnasiet och inom introduktionsprogrammen. Resultaten analyseras och förbättringsområden ringas in i skolans systematiska kvalitetsarbete och redovisas i kvalitetsrapporten till nämnden.
V.10-15	Förvaltningsledning	Grundskolans arbete med studie- och yrkesvägledning följs även upp genom frågor i attitydundersökningen som genomförs i elev- och föräldraenkäten i åk 5 och 8. Resultaten analyseras och förbättringsområden ringas in i måluppfyllelse- och analysrapporten. (MAR).
Oktober Juni	Förvaltningsledning Rektor	Indikatorerna för byten och avhopp för kommunens gymnasieelever samt inom kommunens gymnasieskola följs upp och analyseras i oktober och i juni.
Löpande	Förvaltningsledning	Att rektor tar sitt ansvar för att studie- och yrkesvägledning genomförs som en integrerad del av utbildningen samt genom information och vägledning inför val av fortsatt

		<p>utbildning och yrkesinriktning följs upp i förvaltningsledningens kvalitetsuppföljning.</p> <p>Enligt skolverkets allmänna råd för studie- och yrkesvägledning bör huvudmannen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Vid beslut om organisation och resursfördelning säkerställa att elevernas behov av studie- och yrkesvägledning kan tillgodoses</i> • <i>inför resursfördelning ta reda på vilken kompetens som finns och vilken kompetens som behövs för att tillgodose elevernas behov av studie- och yrkesvägledning</i> • <i>se till att studie- och yrkesvägledaren har den kompetens som behövs för att kunna stödja övrig personals arbete med studie- och yrkesvägledning. (SKOLFS 2013:180)</i> <p>Verksamhetscheferna för grundskola respektive gymnasieskola, ansvarar för att ovanstående tre punkter angående resursfördelning, personal och kompetens fullföljs. Följs upp i förvaltningsledningens kvalitetsuppföljning.</p>
September	Rektor/förskolechef	<p>Varje skola upprättar en plan för studie- och yrkesvägledning, utifrån riktlinjerna i <i>Att arbeta med studie- och yrkesvägledning i skolan och undervisningen</i>. Vilket sker första gången under 2018-2019, därefter senast i september varje år.</p> <p>Planen revideras årligen så att den motsvarar rådande styrdokument och möter de behov som finns i verksamheten.</p> <p>Planen delges även kommunens samordnare för studie- och yrkesvägledning.</p>
September	Rektor/förskolechef	<p>Skolan ska årligen följa upp och utvärdera sitt arbete inom området och redovisa sina resultat. Resultaten analyseras och förbättringsområden ringas in i målpuppfyllelse- och analysrapporten. (MAR).</p>

Att arbeta med studie- och yrkesvägledning i skolan och undervisningen

En plan för studie- och yrkesvägledning i förskola, förskoleklass, fritidshem, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola.

DETTA ÄR EN PLAN FÖR ALLA MEDARBETARE I FÖRSKOLAN OCH SKOLAN

Alla barn och unga i Järfällas skolor, vilket omfattar förskolan, grundskolan, grundsärskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska få sina behov av studie- och yrkesvägledning tillgodosedda. De ska kunna se positivt på framtiden och få verktyg för att kunna göra väl underbyggda val för framtida studier och yrkesliv. Med väl underbyggda val minskar risken för avhopp och felval, samt ger positiva effekter för studieresultaten.

Eftersom SYV är hela skolans ansvar är den här planen till för dig som arbetar i Järfälla som rektor/förskolechef, vägledare och lärare/pedagog. Planen ska utgöra en grund för skolenhetens arbete och årliga plan för studie- och yrkesvägledning. Riktlinjerna är framtagna för att skapa en likvärdig vägledning av hög kvalitet oavsett vilken skola eleven går i. Det är ett vägledande dokument som tydliggör vikten av samverkan mellan skola och omvärld och klargör vårt gemensamma ansvar för studie- och yrkesvägledningsarbetet. Planen ska synliggöra vägledningen som en process och pedagogisk verksamhet.

STUDIE- OCH YRKESVÄGLEDNING ÄR HELA SKOLANS ANSVAR

STUDIE- OCH YRKESVÄGLEDNING BESTÅR AV TVÅ DELAR:

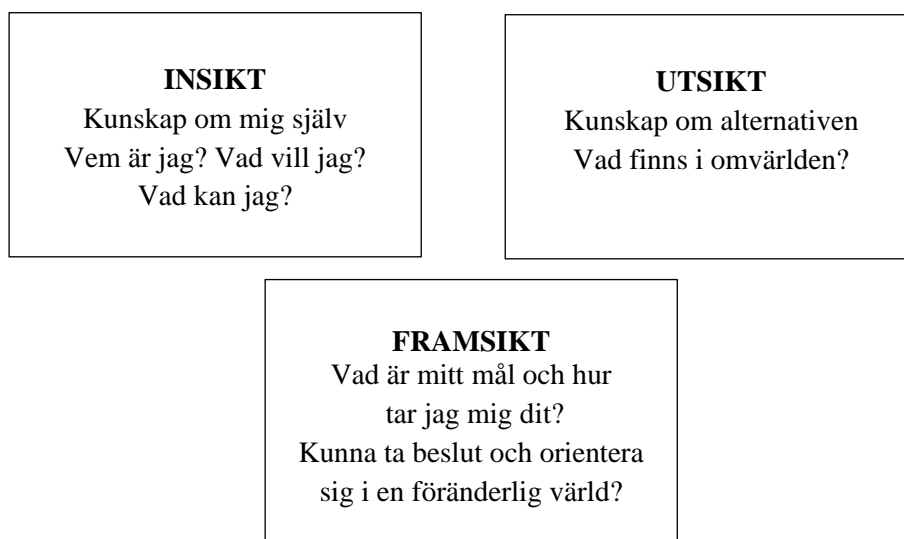
- **SYV i vid bemärkelse** innebär att studie- och yrkesvägledning är hela skolans ansvar och ska vara en integrerad del i undervisningen, dvs all den verksamhet som bidrar till att ge elever kunskaper och färdigheter som underlag för att fatta beslut om framtida studie- och yrkesval. Det handlar till exempel om praktiska arbetslivserfarenheter, undervisning som rör arbetslivet, studiebesök, utbildningsinformation, aktiviteter för att utveckla elevens självkännetdom och elevernas utvecklingssamtal med mera.
- **SYV i snäv bemärkelse** är den personliga vägledning som studie- och yrkesvägledaren ger i form av vägledningssamtal, individuellt och i grupp. Här ges den enskilde eleven möjlighet att reflektera över sig själv i relation till olika framtidsvägar.

Ett viktigt budskap i skolverkets allmänna råd är att *undervisning, information och vägledningssamtal* tillsammans utgör en helhet och den studie- och yrkesvägledning som ska stödja elevens framtida karriärval.¹

VALKOMPETENS

För att hantera alla de valmöjligheter som uppstår under studietiden och i framtiden behöver eleven utveckla en valkompetens. Det innebär förmågan att på ett strukturerat sätt samla, analysera, sätta samman och organisera sig själv och utbildnings- och yrkesinformation samt att kunna fatta och genomföra beslut och hantera övergångar och växlingar i livet.²

De förmågor och de kunskaper som eleverna behöver få möjlighet att utveckla inom ramen för studie- och yrkesvägledning kallas inom internationell pedagogisk forskning för *Career Management Skills* (CMS), begreppet översätts ofta till valkompetens eller karriärkompetens.³

¹ Skolverkets Allmänna råd, Arbete med studie- och yrkesvägledning.

² IBID

³ European Lifelong Guidance Policy (ELPGN 2010).

DE NATIONELLA MÅLEN FÖR STUDIE- OCH YRKESVÄGLEDNING

I grundskolan och grundsärskolan ligger tonvikten på att skapa inblick i närsamhällets arbetsliv och konkreta erfarenheter av arbetslivet, bygga elevernas valkompetens, visa på framtidsmöjligheter både när det gäller yrken och utbildning, bidra till nätverk, bryta mönster och kanske viktigast av allt: ”stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan” (Lgr11, 2.2- kunskaper). Vägledning och information inför gymnasievalet är en specifik del som är viktig.

Gymnasieskolans inriktning sammanfaller med grundskolans (se föregående stycke), men ett par perspektiv är specifika för gymnasieskolan och har särskild tyngd: Nätverksbyggandet är inriktat på högskola, universitet och yrkesliv, och innebär kontakter för både elever och lärare, och ska beredas förutsättningar av rektor. Yrkesutbildningarna ska ha ett nära samarbete med sina respektive branscher. Eleverna ska också ha fördjupade kunskaper om, och erfarenheter av, arbets- och samhällsliv, särskilt inom sitt studieområde. Dessa ska utnyttjas i undervisningen inom ramen för alla ämnen. Skolan ska också arbeta med att skapa medvetenhet om att alla yrkesområden förändras i takt med att samhället förändras, nära och internationellt och att det medför ett behov av personlig kontinuerlig utveckling i yrkeslivet.

I gymnasiesärskolan är inriktningen densamma som för gymnasieskolan (se föregående stycke) men med högre krav på individanpassning och information.

ANSVAR OCH ROLLER I ARBETET

Rektor/förskolechef på varje skola ansvarar för att göra styrdokumentet och denna plan kända för all sin personal, liksom hur skolans arbete för studie- och yrkesvägledning ska bedrivas. På varje skola ansvarar skolledaren/förskolechefen för att ett systematiskt studie- och yrkesvägledningsarbete finns. Arbetet beskrivs och analyseras i det systematiska kvalitetsarbetet.

Lärare, fritids- och förskolepersonal har en nyckelroll i arbetet med att integrera studie- och yrkesvägledning i sin undervisning. Vidare ska läraren verka för att utveckla kontakter med kultur- och arbetsliv, föreningsliv, högre utbildning samt andra verksamheter utanför skolan som kan berika den som en lärande miljö. Läraren ska vara delaktig i planering, uppföljning och utvärdering.

Studie- och yrkesvägledarens uppdrag är att bidra till att barnet och eleven gör väl underbyggda val, avseende pågående och framtida studier och yrken genom vägledning, undervisning och information. Vidare ska studie- och yrkesvägledaren vara till stöd för den övriga personalen och medverka till att vägledning kopplas ihop med den vanliga undervisningen. Vägledaren har en nyckelroll i arbetet med att samordna studie- och yrkesvägledningsinsatser utifrån skolans plan och ska vara delaktig i kartläggning, planering, uppföljning och utvärdering.

Elevhälsan och övrig personal i skolan kan på olika sätt bidra och aktivt delta i arbetet med skolans studie- och yrkesvägledning för att ge eleverna utökade kunskaper och erfarenheter för framtida studier och yrkesliv.

STÖD FÖR SKOLANS PLANERING AV STUDIE- OCH YRKESVÄGLEDNING

I varje verksamhet ska det finnas tydligt satta mål och strategier för studie- och yrkesvägledning inom verksamhetens systematiska kvalitetsarbete. Målen och strategierna har konkretiserats i arbetsplaner/aktivitetsplaner med en tydlig ansvarskänsla. Denna plan ska revideras årligen utifrån en kartläggning av skolans behov och förhållanden. Rektor ansvarar för kartläggning, mål, planering, uppföljning, utvärdering samt att ge riktlinjer och skapa förutsättningar.

Metod för att utarbeta en plan för varje skola:

- A. Kartläggning.
- B. Fastställa framtida önskat läge och mål.
- C. Planering av aktiviteter.
- D. Planering, uppföljning och utvärdering.

A. Kartläggning

Elevernas behov kartläggs utifrån vilka kunskaper och resurser eleverna har och vilka de behöver tillföras för att hantera frågor som rör val av framtida studier och yrken.

Exempel på kartlägningsinsatser:

- För den vida vägledningen kan en behovsanpassning till exempel innebära att skolan har en plan för elevernas arbetslivsorientering. Vilka yrken känner de till sedan tidigare? Vad vet de och vad vet de inte om dessa yrken? Vilka yrken kommer eleverna inte i kontakt med? Vad är eleverna själva intresserade av att lära sig mer om?
- Enheten kan exempelvis beakta skolans socioekonomiska utgångsläge vid användning av resurser för studie- och yrkesvägledning. Bakgrundsfaktorer som etnicitet, studietradition i hemmet, ohälsotal, högrepresterande elever, betygsstatistik och ungdomsarbetslöshet kan utgöra underlag för kartläggning.
- Skolan kan göra sammanställningar av tidigare elevers utbildningsval. Vad visar de? Finns det exempelvis skillnader mellan pojkar och flickors val? Avbryter många elever sina gymnasiestudier? Byter många elever program? Hur speglar sådana faktorer kvalitén i vägledningen på skolan?⁴
- Exempelvis kan skolan ha en plan för elevgrupper som nyanlända, särskoleelever och elever med funktionsnedsättning så de får mer och behovsanpassad vägledning.

⁴ Skolinspektionen, studie- och yrkesvägledning i grundskolan, kvalitetsgranskningsrapport.

B. Fastställa framtida önskat läge och mål

Skolan ska precisera vad de vill uppnå med studie- och yrkesvägledningen. Arbetet tar sitt avstamp i de nationella- och kommunala målen, som bryts ned till skolans egna. En plan för hur målen kvalitetssäkras tas fram.

C. Planering av aktiviteter

Varje skola ska utarbeta en skriftlig aktivitetsplan som beskriver hur skolan ska arbeta för att nå målen. Detta sker genom aktiviteter som tillgodoser elevernas behov av studie- och yrkesvägledning i vid och snäv bemärkelse.

Aktivitetserna ska vara kontinuerliga genom att

- De ska genomföras i alla årskurser och ämnen.
- Ha en tydlig ansvarsfördelning.
- De ska vara medvetna, planerade inslag som bidrar till en helhet i undervisningen.

Aktivitetserna ska vidga elevernas perspektiv genom att

- De ska motverka begränsningar gällande kön, social eller kulturell bakgrund samt funktionsnedsättningar.
- De ska utmana elevernas föreställningar om framtiden.
- De ska innehålla samverkan med arbetslivet och utbildningsväsen. Alla elever ska ha beretts flera kontakter med omvärlden av skiftande karaktär varje år.
- Vägledningssamtal ska hållas av studie- och yrkesvägledare.

Aktivitetserna ska utveckla elevernas valkompetens genom att

- De ska leda till att eleven kan samla, analysera, sätta samman och kritiskt granska olika valalternativ.
- De ska utveckla förmågan att fatta och genomföra beslut i olika valsituationer.
- Eleven ska bli medveten om sig själv och relationen mellan sig själv och valalternativen.
- De ska bidra till att eleven blir medveten om sitt eget ansvar för sina val samt förstå konsekvenserna av dessa.
- De ska bidra till att eleven känner att de kan påverka sin framtid.⁵

⁵ Skolverkets Allmänna råd, Arbete med studie- och yrkesvägledning.

D. Planering, uppföljning och utvärdering

Hur vet vi att vi har en meningsfull studie- och yrkesvägledning?

Arbetet med studie- och yrkesvägledning ska ingå i det övriga kvalitetsarbetet som sker under året på skolan. Det ska planeras, följas upp och utvärderas liksom övriga mål som finns identifierade i verksamheten. Arbetet beskrivs och analyseras i det systematiska kvalitetsarbetet.

Genom att använda Skolverkets BRUK-material kan personalen mäta sitt nuläge när det gäller studie- och yrkesvägledning. Den ger också ett underlag att jämföra med över tid.

www.skolverket.se/skolutveckling/kvalitetsarbete/bruk **Bilaga 1.**

Uppföljning och utvärdering med barn, elever och medarbetare

I skolverkets allmänna råd (Arbete med studie- och yrkesvägledning) framgår att barn och elever behöver utveckla kunskaper både om sig själv och om olika valalternativ. Som en del i arbetet ska studie- och yrkesvägledning betonas, lyftas fram och frågor ställas i samband med utvecklingssamtal och vid medarbetarsamtal.

Exempelvis kan barnet/eleven göra en Framtidsplan. I den dokumenteras elevens tankar kring arbete, yrke, utbildning och drömmar om framtiden efter skolan med hjälp av frågor. Där dokumenteras också elevens studiebesök och andra möten med arbetslivet. Framtidsplanen synliggör samlade erfarenheter och kunskaper av omvärlden och kring eleven själv så att vägledningsprocessen blir tydlig och utgör en grund för den intensifierade vägledningen inför utbildnings- och karriärval.

Förslag på frågor till medarbetaren:

Vilka aktiviteter har dina barn/elever fått vara med om som har stöttat/hjälpt barnet/eleven att:

- Bli medveten om sig själv?
- Lära sig att fatta beslut?
- Bli medveten om relationen mellan sig själv och valalternativen?
- Lära sig genomföra sina beslut?
- Bli medveten om olika valalternativ såsom olika utbildningar och yrken?

Vad har varit framgångsrikt? Vad kan vi komplettera vår aktivitetsplan med? Vad har inte fungerat och som vi måste utveckla en bättre aktivitet kring? Vad saknas?

STÖD FÖR AKTIVITETSPLAN

FÖRSKOLAN

Titta på den pedagogiska verksamhetsplaneringen och fundera på hur ni vill jobba med SYV på er förskola.

Vill du utveckla något som redan görs? Vill du skapa något nytt?

- Titta på planeringen och fundera på hur du vill arbeta med olika yrken med fokus på de äldsta barnen.
- Vilka strävansmål i Lpfö kan härledas till yrken och yrkesval?
- Vilka förmågor kan tränas i den aktivitet du ska genomföra?
- Hur tar vi reda på vad barnen är intresserade av vad gäller yrken och yrkesval?
- I hur hög grad kan barnen vara med i planeringen av verksamheterna?
- Vilka aktiviteter kan du erbjuda de äldsta barnen för att öka förståelsen för olika yrken?
- Kan vi erbjuda temadagar?
- Hur kan barnen förberedas för temat och eventuella studiebesök?
- Kan vi involvera föräldrarna i arbetet?
- Vilka andra aktörer kan hjälpa oss?
- Hur kan aktiviteterna utvärderas?

GRUNDSKOLA OCH GYMNASIESKOLA

Ämneslagsvis = SYV i undervisningen

Titta på läsårsplaneringen och fundera på hur ni vill jobba med SYV i ert ämne.

Titta på ditt ämne och de årskurser du kommer att undervisa i. På vilket sätt vill du jobba med SYV-integrering i ditt ämne? Vill du utveckla något som redan görs? Skapa något nytt?

- Vad finns det i målen för respektive ämne som har att göra med SYV?
- Om möjligt, vilka förmågor kan tränas i den aktivitet, inslag eller perspektiv du planerar att få in i ditt ämne?
- På vilket sätt bidrar aktiviteten till att ge eleverna valkompetens?
- Kan du ge SYV-inslagen i din undervisning ett normkritiskt perspektiv; genus, kulturell och/eller socioekonomiskt perspektiv.

Arbetslagsvis = Schemabrytande aktiviteter (årskursvis)

Vilka schemabrytande aktiviteter vill vi göra under HT och VT?

- Vilken typ av aktiviteter vill vi ha?
- När ska planeringstillfällena ligga för det aktuella A-laget?
- Inför temadagar?
- Vilka kan hjälpa till med planeringen? (lärare, fritidsledare, elevassistenter, Syv)
- Hur tar vi reda på vad eleverna vill?
- Hur får vi in ett normkritiskt perspektiv i temadagar, föreläsningar och liknande?

FRÅGOR ATT STÄLLA SIG INFÖR PLANERINGEN

Planering av arbetet

1. Finns det en kartläggning av vilka behov våra elever har?
2. Är planeringen av studie- och yrkesvägledning gjord efter denna?
3. Hur ser vår omgivning ut? Vilka förutsättningar har vi för att skapa samverkan med samhälls- och arbetsliv? Hur synliggör vi olika branscher och yrken för eleverna?
4. Är syftet med olika aktiviteter (t ex prao, studiebesök) tydligt för eleverna? Hur utvärderas dessa aktiviteter?
5. Vilka åldrar har vi? Hur lägger vi upp arbetet efter detta?
6. Finns det ett samarbete med övriga stadier? Börjar vägledningen redan i de lägre åldrarna?
7. Hur kan man koppla vägledningen till läroplanen? Vad finns i kursplanerna? Vilka förmågor hos eleverna bör vi utveckla för att stödja detta arbete?
8. Hur medvetna är vi om vårt uppdrag att vidga elevernas perspektiv och motverka stereotypa val utifrån kön, och social och etnisk bakgrund?
9. Hur ser det historiskt ut hos oss, vilka val gör eleverna och vad kan detta bero på?

Styrning och ledning

10. Finns det konkreta mål för vart man vill på skolan?
11. Finns det en struktur för planering, utvärdering och utveckling?
12. Finns det en övergripande planering av hur undervisning, aktiviteter och vägledningssamtal ser ut i olika stadier?
13. Finns det en plan för hur man säkerställer att personalen har rätt kompetens?
14. Hur använder vi studie- och yrkesvägledaren i de olika stadierna och så att de stöttar lärarpersonalen?
15. Hur ser arbetsfördelningen ut mellan våra olika yrkeskategorier?

Vägledningssamtal och information

16. Är vägledningssamtalen anpassade efter varje elev? Utförs de på ett professionellt sätt utifrån vetenskapliga metoder?
17. Ger vi en allsidig och opartisk information anpassat efter varje elev?
18. Är vi tydliga med den information om vilka konsekvenser olika val ger för fortsatta studier?
19. Hur delaktiga är eleverna och vårdnadshavarna?

BILAGA 1 – SKOLVERKETS BRUK-MATERIAL
VERKSAMHETSFORM: GRUNDSKOLAN
4 Övergång, samverkan och omvärld
4.3 Skolan och omvärlden

Skolan ger eleverna underlag att välja fortsatt utbildning och ta ställning i frågor som rör den egna framtiden.

Kriterier för måluppfyllelse		Kriteriet stämmer			
		inte alls	till viss del	till stor del	helt
1	Vår skola får eleverna möjlighet att utveckla sin förmåga att granska olika valmöjligheter och ta ställning till frågor som rör den egna framtiden.	☐	☐	☐	☐
2	Vår skola ger eleverna tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses.	☐	☐	☐	☐
3	Vår skola får eleverna inblick i närsamhället och dess arbets-, förenings- och kulturliv och kännedom om möjligheter till fortsatt utbildning i Sverige och i andra länder.	☐	☐	☐	☐
Kriterier för genomförande		Kriteriet stämmer			
		inte alls	till viss del	till stor del	helt
4	Vi diskuterar med studie- och yrkesvägledaren om hur våra olika roller kan bidra till att eleverna utvecklar sin förmåga att genomföra val av studier och yrke.	☐	☐	☐	☐
5	Vi ger eleverna möjlighet att utveckla förståelse för hur kunskaper i ämnet kan ha betydelse i arbetslivet, och på så sätt bli ett underlag för deras val av studier och yrke.	☐	☐	☐	☐
6	Vi ger eleverna möjligheter att utveckla de insikter, kunskaper och förmågor som behövs för att ta ställning till och fatta beslut om sin framtid.	☐	☐	☐	☐
7	Vi ger eleverna möjlighet att utveckla medvetenhet om konsekvenser av olika val, så att de kan relatera dem till sig själva och sina egna mål.	☐	☐	☐	☐
8	Vi använder studie- och yrkesvägledarens kompetens för att sprida kunskap om t.ex. gymnasievalet och förändringar i gymnasieskolan.	☐	☐	☐	☐
9	Vi bidrar till att elevens val av studier och yrke inte begränsas av kön, social eller kulturell bakgrund, genom att utmana, problematisera och visa på alternativ till traditionella föreställningar som annars kan begränsa deras framtida studie- och yrkesval.	☐	☐	☐	☐
10	Vi ser till att varje elev får studie- och yrkesvägledning utifrån sina enskilda behov.	☐	☐	☐	☐
11	Vi har en studie- och yrkesvägledarfunktion som särskilt uppmärksammar möjligheter för elever med funktionsnedsättning.	☐	☐	☐	☐
12	Vi samverkar med de gymnasiala utbildningar som eleverna fortsätter till.	☐	☐	☐	☐
13	Vi ger eleverna information om möjligheter till fortsatt utbildning i Sverige och i andra länder.	☐	☐	☐	☐
14	Vi utvecklar kontakter med kultur-, arbets- och föreningsliv samt andra verksamheter utanför skolan som kan berika skolan som en lärande miljö.	☐	☐	☐	☐

Nulägesbedömning 4.3

Kriterier för måluppfyllelse

Kriterier för genomförande

Kriteriet stämmer			
inte alls	till viss del	till stor del	helt
0	0	0	0
0	0	0	0

- Behöver åtgärdas omgående
- Behöver åtgärdas
- Behöver utvecklas på lång sikt
- Fungerar bra och ska säkras

Kriterier för förutsättningar		Förutsättningen stämmer			
		inte alls	till viss del	till stor del	helt
2	Vi har fungerande rutiner för att informera vårdnadshavarna om elevernas olika valalternativ och dess konsekvenser.	☐	☐	☐	☐
7	Vi har en tydlig ansvarsfördelning och tydliga former för samarbete mellan studie- och yrkesvägledaren, lärarna och övrig personal, så att eleverna får den studie- och yrkesvägledning de behöver.	☐	☐	☐	☐
8	I vår skola har eleverna tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses.	☐	☐	☐	☐
9	Vi har en studie- och yrkesvägledarfunktion som stödjer den övriga personalens studie och yrkesorienterande insatser.	☐	☐	☐	☐

VERKSAMHETSFORM: GYMNASIESKOLAN

4 Utbildningsval - arbete och samhällsliv
4.1 Studie- och yrkesval

Skolan erbjuder eleverna en aktuell utbildning med hög kvalitet som ger eleverna underlag för framtida studie- och yrkesval.

Kriterier för måluppfyllelse		Kriteriet stämmer			
		inte alla	till viss del	till stor del	helt
1	I vår skola får eleverna möjlighet att utveckla sin förmåga att medvetet ta ställning till fortsatt studie- och yrkesinriktning på grundval av sina samlade erfarenheter och kunskaper.	☐	☐	☐	☐
2	I vår skola samverkar vi nära med de obligatoriska skolformerna, arbetslivet, universiteten och högskolorna samt med samhället i övrigt.	☐	☐	☐	☐
3	Alla elever i vår skola har tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses.	☐	☐	☐	☐
Kriterier för genomförande		Kriteriet stämmer			
		inte alla	till viss del	till stor del	helt
4	Vi diskuterar med studie- och yrkesvägledaren om hur våra olika roller kan bidra till att eleverna utvecklar sin förmåga att genomföra val av studier och yrken.	☐	☐	☐	☐
5	Vi ger eleverna möjlighet att utveckla en förståelse för hur kunskaper i ämnet kan ha betydelse i arbetslivet och på så sätt utgöra ett underlag för deras framtida studie- och yrkesval.	☐	☐	☐	☐
6	Vi ger eleverna möjligheter att utveckla de insikter, kunskaper och förmågor som behövs för att ta ställning till och fatta beslut om sin framtid.	☐	☐	☐	☐
7	Vi ger eleverna möjlighet att utveckla medvetenhet om konsekvenser av olika valalternativ samt relatera dem till sig själva och sina egna värderingar om framtida mål.	☐	☐	☐	☐
8	Vi bidrar till att elevens studie- och yrkesval inte begränsas av kön, social eller kulturell bakgrund genom att utmana, problematisera och visa på alternativ till traditionella föreställningar som annars kan begränsa elevernas framtida studie- och yrkesval.	☐	☐	☐	☐
9	Vi ser till att varje elev i vår skola får studie- och yrkesvägledning utifrån sina enskilda behov	☐	☐	☐	☐
10	Vi har en studie- och yrkesvägledarfunktion som särskilt uppmärksammar möjligheter för elever med funktionsnedsättning.	☐	☐	☐	☐
11	Vi stärker elevernas kännedom om arbetslivets villkor, särskilt inom deras studieområde.	☐	☐	☐	☐
12	Vi stärker elevernas kännedom om möjligheter till fortsatt utbildning, praktik och arbete i Sverige och andra länder.	☐	☐	☐	☐
13	Vi ger eleverna möjlighet att utveckla sin förståelse för att alla yrkesområden förändras i takt med teknisk utveckling, förändringar i samhälls- och yrkesliv samt ökad internationell samverkan och att det därmed finns behov av personlig utveckling inom yrket.	☐	☐	☐	☐
14	Vi ger eleverna möjlighet att utveckla sin självkännedom och förmåga till studieplanering.	☐	☐	☐	☐
15	I vår undervisning utnyttjar vi de kunskaper och erfarenheter från arbets- och samhällsliv som eleverna har eller skaffar sig under utbildningens gång.	☐	☐	☐	☐
16	Vi utvecklar kontakter med universitet och högskolor samt med handledare och andra inom arbetslivet, som kan bidra till att målen för utbildningen nås.	☐	☐	☐	☐
17	Vi utnyttjar kontakter med det omgivande samhället och dess arbets-, förenings- och kulturliv.	☐	☐	☐	☐
18	Vi bidrar till att presumtiva elever får information om skolans utbildningar.	☐	☐	☐	☐

Nulägesbedömning 4.1

Kriterier för måluppfyllelse

Kriterier för genomförande

Kriteriet stämmer			
inte alla	till viss del	till stor del	helt
0	0	0	0
0	0	0	0

- Behöver åtgärdas omgående
- Behöver åtgärdas
- Behöver utvecklas på lång sikt
- Fungerar bra och ska säkras

Kriterier för förutsättningar	Förutsättningen stämmer			
	inte alls	till viss del	till stor del	helt
1 Vi har en tydlig ansvarsfördelning och tydliga former för samarbete mellan studie- och yrkesvägledaren, lärarna och övrig personal, så att eleverna får den studie- och yrkesvägledning de behöver.	☐	☐	☐	☐
2 I vår skola har eleverna tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses.	☐	☐	☐	☐
3 Vi har en fungerande organisation för studie- och yrkesvägledningen, så att eleverna får information om och vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför val av framtida utbildning och yrke.	☐	☐	☐	☐
4 Vi har fungerande rutiner för samverkan med universitet, högskolor och arbetsliv, så att eleverna får en utbildning med god kvalitet samt en förberedelse för yrkesverksamhet och fortsatt utbildning.	☐	☐	☐	☐

